

INDIKATORER VED DYSLEKSI

Navn: _____

Dato: _____

Skole: _____

Klasse: _____

Ved diagnostisering av dysleksi må testpersonen ha **betydelige vansker med minst tre av de primære indikatorene 1-6**. I tillegg skal sekundær indikator nr. 7 være innfridd, mens indikator nr. 8 må vurderes og gjøres rede for ved avvik.

<i>I. Primære indikatorer:</i>	Betydelige vansker (<15)	Moderate vansker (15-30)	Ikke vansker (>30)
1. Vansker med leseflyten (deltest 1a)			
2. Vansker med ordidentifikasjon (deltest 3)			
3. Vansker med fonologisk lesing (deltest 4)			
4. Vansker med ortografisk lesing (deltest 5)			
5. Vansker med fonemisk bevissthet (deltest 6)* <i>NB! Inngår kun oppgavesett 3</i>			
6. Dårlig rettskrivingsferdighet (deltest 15/18)			
<i>II. Sekundære indikatorer</i>	Ja	Nei	
7. Trinn 2-4: Effekten av tiltak er liten * Trinn 5-10+: Lesevanskene er vedvarende *			
8. Lytteforståelsen (deltest 2) er vesentlig bedre enn leseforståelsen (deltest 1b)*			

MERK: I klassifiseringen må en ta hensyn *både* til persentilet for korrekthet, persentilet for tidsbruk og effektivitetspersentilet. Dersom testpersonen skårer i området for betydelige vansker (under persentil 15) med hensyn til *én av de tre*, skal resultatet skåres som «betydelige vansker».

Testpersonen har betydelige vansker med av indikatorene i skjemaet over. Av disse er primære indikatorer.

*Se *Veiledning til indikatorskjema* på baksiden av dette arket.

VEILEDNING TIL INDIKATORSKJEMA

Høsten 2018 ble indikatorskjemaet revidert. Skjemaet har nå seks primære indikatorer, og to sekundære. Som før må minst tre av de primære indikatorene være til stede, for at en skal kunne konkludere med dysleksi. Både de primære og de sekundære indikatorene var tidligere hovedindikatorer. I dagens skjema er de primære indikatorene direkte knyttet til særtrekk ved dysleksi, mens de sekundære indikatorene opptrer som en følge av dysleksien. De sekundære indikatorene skal likevel tillegges vesentlig vekt i utredningsarbeidet.

Vansker med fonemisk bevissthet er en ny primær indikator i LOGOS. Redusert fonemisk bevissthet er et hovedkjenneegn ved dysleksi. Videre vet en at vanskene knyttet til fonemisk bevissthet er vedvarende, og lar seg identifisere også hos eldre dyslektikere som i stor grad har lyktes med å overvinne ordlesingsvanskene (kompensert dysleksi). Vansker med fonemisk bevissthet er derfor en primær indikator ved utredninger av unge og voksne (oppgavesett 3). Ved bruk av oppgavesett 1 og 2, skal denne linjen stå åpen.

Normal lytteforståelse var tidligere en hovedindikator, men er nå en sekundær indikator. Dysleksi rammer ikke lytteforståelsen, men leseforståelsen kan bli forstyrret av avkodingsvanskene. Leseforståelsen fremstår derfor oftest som dårligere enn lytteforståelsen. Teksten tilhørende denne indikatoren er derfor endret til **Lytteforståelsen er vesentlig bedre enn leseforståelsen**. En elev kan likevel ha dysleksi og svak lytteforståelse. I disse tilfellene skyldes den svake lytteforståelsen oftest utfordringer knyttet til ADHD/ADD, spesifikke språkvansker, tospråklighet eller evner, men svak lytteforståelse kan også være resultat av redusert leseerfaring. Gode forståelsesstrategier utvikles gjennom erfaringer med ulike teksttyper og sjangrer. Personer som sliter med avkodingen, leser mindre og fortrinnsvis enklere tekster. Som en konsekvens utfordres i mindre grad evnen til å forstå informasjon gjennom tekst, og det kan medføre at eleven får dårligere utviklede forståelsesstrategier. Dette kan gi seg utslag også i forhold til lytteforståelsen, spesielt blant ungdom og voksne.

Indikator nummer 7 har nå en klarere todeling enn før. Tidligere het det at **Lesevanskene er vedvarende og/eller er resistente mot tiltak**. Nå står det:

Trinn 2-4: Effekten av tiltak er liten.

Trinn 5-10+: Lesevanskene er vedvarende.

Ved diagnostisering på trinnene 2-4 skal effekten av eksplisitte tiltak alltid vurderes før en konkluderer med dysleksi. Dette fordi elever på disse trinnene kan ha lesevansker av andre årsaker enn dysleksi. Elever med dysleksi har imidlertid langt mindre effekt av et tilrettelagt opplæringstilbud, enn elever som har sporet av i lesingen av andre årsaker. Å vurdere effekten av tiltak er derfor et viktig diagnostisk kriterium på disse trinnene (jf. RTI, Respons To Intervention). Retesting kan skje allerede etter 12 uker med intensiv opplæring.

Lesevanskene er vedvarende når eleven har betydelige vansker ut over trinn 4, på tross av adekvat opplæring. Med adekvat opplæring mener en at eleven har fulgt ordinær oppøring og at ingen ekstraordinære forhold kan forklare lesevanskene (hyppige skole- og/eller lærerbytte, mye fravær, traumatiske hendelser i hjemmet, andre utfordringer/diagnoser e.l.). Når det foreligger slike spesielle forhold/hensyn, bør en vurdere effekten av tiltak før en konkluderer (jf. trinn 2-4). Legg merke til at vi ikke lenger omtaler lesevanskene som «resistente mot tiltak». Dette fordi lesevanskene ikke er resistente i betydningen «ingen effekt». Men effekten er betydelig mindre enn den en ser hos elever uten dysleksi. Av den grunn heter det nå «Effekten av tiltak er liten». Elever med dysleksi gjør fremgang i lesing, men progresjonene er slakere og også ved retest vil de innfri minst tre av primære indikatorene på dysleksi.

<i>III. Andre indikatorer</i>	Betydelige vansker (<15)	Moderate vansker (15-30)	Ikke vansker (>30)
Dårlig leseforståelse (under persentil 15 på deltest 1)			
Vansker med grafem-fonem-omkoding (oppgavesett 3-5 trinn, deltest 7)			
Vansker med fonemsyntese (oppgavesett 3-5 trinn, deltest 8)			
Vansker med fonemanalyse (oppgavesett 3-5trinn, deltest 9)			
Dårlig fonologisk korttidsminne (oppgavesett 3-5 trinn, deltest 10, oppgavesett 6-10+voksne, deltest 7)			
Vansker med hurtig å benevne kjente gjenstander og tall (oppgavesett 3-5 trinn, deltest 14: persentil under 10, oppgavesett 6-10+voksne, deltest 10: persentil under 10)			
Vanskene går igjen i familien	JA		NEI
Forsinket språkutvikling	JA		NEI
Vansker med å uttale kompliserte ord	JA		NEI

Et stort antall ja-svar på de Andre indikatorer (punkt II) kan bidra til å styrke antagelsen om at testpersonen har dysleksi.

Konklusjon:
